

д. е. н., доцент Кнейслер О. В.

к. е. н., доцент Налукова Н. І

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК УПРАВЛІНСЬКОЇ СИСТЕМИ

В умовах ринкової економіки результативність діяльності суб'єктів господарювання залежить від організації їх внутрішньої фінансової системи. Володіючи необхідним фінансовим підґрунтям кожна управлінська діяльність, має можливості для прийняття керівниками таких фінансових рішень, котрі спрямовані на виконання поставлених власниками завдань. Це, у свою чергу, обумовлює необхідність розвитку та удосконалення теоретичних засад, впровадження яких, сприятиме розв'язанню практичних проблем, що стосуються управління фінансово-господарською діяльністю установ, організацій, не лише з позицій фінансового менеджменту, але й – фінансового адміністрування.

Відповідно актуальними є дослідження науково обґрунтованих підходів до управління фінансами суб'єктів господарювання із застосуванням спеціальних принципів і методів фінансового адміністрування й менеджменту, виокремлення ознак, котрі сприяють чіткій ідентифікації та правильному розумінню змісту цих управлінських систем, сфери їх застосування, узгодженню і виявленню взаємозв'язку між ними.

Праці багатьох відомих учених присвячені вивченню проблем фінансового управління. Основна увага науковців зосереджена на основних положеннях фінансового менеджменту у сфері підприємництва. Дослідження, що формують теоретичну базу для побудови цілісної моделі, спрямованої на ефективне управління фінансами суб'єктів господарювання, поєднуючи ключові особливості фінансового менеджменту та фінансового адміністрування, відсутні.

У сучасній фінансовій науці фінансове адміністрування розглядається як невід’ємна складова загального управління діяльністю державних установ і організацій, котра визначається комплексом адміністративних принципів, методів і форм організації управління всіма аспектами їх фінансової діяльності. Об’єктом фінансового адміністрування за такого підходу є фінансова діяльність лише державних установ і організацій.

Водночас фінансовий менеджмент ґрунтується на принципах економічного вибору: вибір здійснюють люди; багатоваріантність вибору управлінських рішень; будь-який варіант рішення оцінюється з точки зору співвідношенням витрати / вигоди (доходи); вибір здійснюється в умовах невизначеності, тому кожен варіант рішення оцінюється з точки зору співвідношенням витрати / ризик / доходи; персональна відповідальність за пошук і вибір рішення; контроль та відповідальність за виконання рішення, реалізації проекту [2, 8]. Тому й сфера застосування фінансового менеджменту значно ширша і розповсюджується на фінансову діяльність більшості суб’єктів господарювання.

Термін “фінансове адміністрування” вчені тлумачать як діяльність, котра чітко регламентована і передбачає дотримання відповідних встановлених процедур, умов діючого законодавства при прийнятті управлінських рішень у сфері фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання. Однак фінансовий менеджмент як управлінська діяльність також базується на дотриманні норм законодавства, зокрема у сферах формування капіталу, формування прибутку та вимог до його оподаткування і т.ін.

Стосовно поняття “фінансового менеджменту”, то вчені і практики визначають це поняття як: процес управління грошовими ресурсами суб’єктів господарювання котрий включає планування, координацію, моніторинг, організацію та контроль; управлінські рішення, спрямовані на придбання і фінансування довгострокових і короткострокових кредитів компанії; процес фінансового планування, основна мета якого – забезпечення позитивних грошових потоків, і включає він адміністрування і обслуговування фінансових активів, виявлення та управління ризиками; систему принципів і методів

розробки та реалізації управлінських рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства і оптимізації обороту його грошових коштів [2; 8; 9 – 11].

У контексті фінансового адміністрування відбувається управління фінансовими ресурсами на основі суворого дотримання встановлених правил, процедур, обмежень. Фінансовий менеджмент спрямований на удосконалення фінансово-господарської діяльності, що передбачає використання економічних важелів при прийнятті оптимальних фінансових рішень. Тобто фінансове адміністрування є окресленою нормами законодавства діяльністю керівників щодо забезпечення необхідними фінансовими ресурсами поточної діяльності суб'єктів господарювання, а у контексті фінансового менеджменту прийняті фінансові рішення спрямовані на забезпечення розвитку господарюючих суб'єктів на перспективу.

На основі відзначених основних сутнісних характеристик, притаманних як фінансовому менеджменту так і фінансовому адмініструванню відмітимо, що основний зміст фінансового адміністрування та менеджменту як управлінської системи полягає у прийнятті фінансових рішень щодо управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єктів господарювання на основі діючого нормативно-правового забезпечення, інструктивного матеріалу, встановлених правил і процедур, враховуючи принципи свободи економічного вибору, з метою забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання та виконання завдань, визначених власниками.

Та разом з тим, поняття фінансового адміністрування та фінансового менеджменту суб'єктів господарювання доцільно розділяти у силу дії таких аспектів.

По-перше, хоча мета, об'єкти, суб'єкти обох управлінських систем є однаковими, проте принципи, завдання та інструменти їх організації й функціонування дещо відрізняються. При формулюванні завдань та принципів фінансового адміністрування і менеджменту суб'єктів господарювання визначальними є мета і специфіка їх звичайної діяльності та такі особливості їх

функціонування, котрі стосуються: коригування доходів відповідно до витрат чи коригування видатків до доходів; рівня контролю, котрий може бути корпоративний або суспільний; обмеженості фінансових ресурсів чи їх еластичності; тенденції фінансових ресурсів (збалансування чи дефіцит); спрямування витрат на суспільні потреби чи на максимізацію прибутку.

По-друге, хоча фінансовий менеджмент та фінансове адміністрування суб'єктів господарювання представляють собою процес прийняття рішень, ієрархічно підпорядковуються і забезпечують здійснення владних повноважень одних осіб відносно інших, проте, у фінансовому менеджменті переважають економічні та організаційні характеристики, а у фінансовому адмініструванні – дисциплінарні та процедурні.

По-третє, хоча і єдиного погляду на пріоритетність цілей фінансового менеджменту в економічній літературі не існує, проте цілі фінансового менеджменту значно ширші і багатогранніші, ніж фінансового адміністрування, що можна пояснити свободою економічного вибору, який лежить в основі фінансового менеджменту.

Метою фінансового менеджменту у прибуткових установах є досягнення високого рівня добробуту акціонерів.

Метою фінансового менеджменту у неприбуткових установах також є забезпечення виконання завдань поставлених власником, проте із мінімально можливими видатками.

Отже, за умов розвитку ринкових відносин ефективне управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання неможливе без застосування таких системних ознак, котрі притаманні, як фінансовому менеджменту так і фінансовому адмініструванню, і які, з одного боку дають можливість вирізнити ці дві управлінські системи, а з другого боку – показують сутність й необхідність кожної з них, їх взаємозв'язок і взаємодоповнюваність. Відповідно фінансове адміністрування і менеджмент суб'єктів господарювання як види управлінської діяльності передбачають прийняття фінансових рішень щодо управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів з метою забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання,

враховуючи як положення діючого нормативно-правового та інструктивного матеріалу, встановлені правила і процедури, так і принципи свободи економічного вибору.

Література

1. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / О. В. Кнейслер. – Т. : Вектор, 2008. – 322 с.
2. Большой экономический словарь [Текст] / под ред. А. Н. Азрилияна, – 7-е изд., доп. – М. : Институт новой экономики, 2007. – 1472 с.
3. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – К.: Центр сприяння інститут. розвитку держ. служби, 2005. – 254 с.
4. Кривокульська Н. Адміністративний менеджмент у системі менеджменту органів державної влади / Н. Кривокульська // Вісник нац. академії державного управління при Президентові України. – 2013. – №1. – С. 22-29.
5. Мельник А. Ф. Менеджмент державних установ і організацій : навч. посіб. / А. Ф. Мельник, А. Ю. Васіна, Н. М. Кривокульська ; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : ВД “Професіонал”, 2006. – 464 с.
6. Cobuild C. English Language Dictionary / Cobuild Collins : Harper Collins Publishers, 1993.
7. Block S. Foundations of Financial Management / Stanley B. Block, Geoffrey A. Hirt, Irwin McGraw-Hil, 2000. – 682 p.
8. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 528 с.
9. Воробьев Ю. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособие / Ю. Н. Воробьев. – Симферополь : Таврия, 2007. – 632 с.
10. Фінансовий менеджмент : підруч. / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с.